

Andrzej Orczykowski

Rola osób konsekrowanych w duszpasterstwie migrantów

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 48/3-4, 67-85

2005

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. ANDRZEJ ORCZYKOWSKI SCHR

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

ROLA OSÓB KONSEKROWANYCH W DUSZPASTERSTWIE MIGRANTÓW

Treść: Wstęp; 1. Teologiczne pojęcie: *migracja* w ujęciu Pisma Świętego i magisterium Kościoła; 2. Postawa osób konsekrowanych wobec wyzwań migracji; 3. Formacja do duszpasterstwa migrantów; 4. Pełniejsza i stała działalność na rzecz *ludzi w drodze*; 5. Potrzeba zaangażowania w duszpasterstwo migrantów; Zakończenie.

Wstęp

Kongregacja Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego oraz Papieska Rada Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych wystosowały: *List wspólny do przełożonych generalnych Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. Zaangażowanie duszpasterskie na rzecz migrantów, uchodźców i innych osób przeżywających dramat migracji*¹. Dokument składa się z wprowadzenia oraz pięciu merytorycznych punktów. Na wstępie została wyrażona wdzięczność wobec wszystkich instytutów, które pozytywnie odpowiedziały na apel wystosowany – pod koniec lat '80 – przez wyżej wymienione Dykasterie² i rozszerzyły swoją działalność na rzecz migrantów.

¹ Tytuł *Listu* podano zgodnie z oficjalnym tłumaczeniem na j. polski. *List* został wysłany 8 sierpnia 2005 r. pocztą elektroniczną do wszystkich przełożonych generalnych. Tekst dokumentu w: Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata e le Società di Vita Apostolica, Pontificio Consiglio della Pastorale per i Migranti e gli Itineranti, *Lettera congiunta alle Superiori e Superiori Generali degli Istituti di vita consacrata, delle società di vita apostolica e degli Istituti secolari* (odtąd: LC), http://www.chiesacattolica.it/pls/ccci_new/bd_Edit_doc.edit_documento?p_id=10916&id_sessione=&pwd_sessione=

² Congregazione per i Religiosi e gli Istituti secolari e Pontificia Commissione per la Pastorale delle Migrazioni e del Turismo, *Lettera congiunta „A tutti i Religiosi e le Religiose del mondo”* (25.03.1987), „People on the Move” (odtąd: PM) 19 (1987) n. 48, pp.

Celem *Listu* – adresowanego do członków instytutów życia konsekrowanego, stowarzyszeń życia apostołskiego oraz instytutów świeckich – jest wspólna prezentacja opublikowanej przez Papieską Radę Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych instrukcji *Erga migrantes caritas Christi*³ oraz zachęta, aby stała się ona dokumentem przewodnim i intensyfikującym zaangażowanie konsekrowanych w służbie *ludziom w drodze*. Cel ten może zostać zrealizowany poprzez: 1) teologiczne rozumienie zjawiska migracji w ujęciu Pisma Świętego i magisterium Kościoła⁴, 2) przyjęcie właściwej postawy przez osoby konsekrowane wobec wyzwań migracji⁵, 3) formację do duszpasterstwa migrantów⁶, 4) ukierunkowanie na pełniejsze i stałe zaangażowanie w działalność na rzecz *ludzi w drodze*⁷ oraz 5) dostrzeżenie naglącej potrzeby takiego zaangażowania⁸.

1. Teologiczne pojęcie: *migracja* w ujęciu Pisma Świętego i magisterium Kościoła

W *Liście* wskazano, że instrukcja *Erga migrantes caritas Christi* przypomina, iż współczesna migracja stanowi w dziejach ludzkości największy fenomen przemieszczania się ludzi. Chociaż migracja jest zjawiskiem stałym i starym jak rodzaj ludzki, bo wędrują ludzie wszystkich kultur⁹, jednak w dzisiejszym świecie nabrała nowych treści stając się znakiem współczesnych czasów i nieodłączną cechą społeczności ludzkiej. Obecnie migracje tworzą strukturalną rzeczywistość współczesnego społeczeństwa ze swoją złożoną problematyką z punktu widzenia ekonomicznego, politycznego, kulturowego i religijnego. Kościół z nieustanną troską podchodzi do tego

163-166; Congregazione per i Religiosi e gli Istituti secolari e Pontificia Commissione per la Pastorale delle Migrazioni e del Turismo, *Istruzione congiunta „Invito all’impegno pastorale per i Migranti e Rifugiati”*, „Informationes SCRIS” (odtąd: ISCRIS) 15 (1989) n. 2, pp. 178-184.

³ Pontificio Consiglio della Pastorale per i Migranti e gli Itineranti, *Istruzione „Erga migrantes caritas Christi” (La carità di Cristo verso i migranti)* (03.05.2004) (odtąd: EMCC), Città del Vaticano 2004; wersje w językach używanych przez Stolicę Apostolską w PM 36 (2004) n. 95.

⁴ *La migrazione come appare dalla Sacra Scrittura e nell’insegnamento magisteriale*.

⁵ *Persone consacrate e sfida della mobilità umana*.

⁶ *Per una formazione alla pastorale dei migranti*.

⁷ *Verso un impegno stabile e più esteso*.

⁸ *L’urgenza dell’impegno*.

⁹ F. Gioia, *L’accoglienza dello straniero nel mondo antico*, Roma 1986, p. 13.

zjawiska, a w ostatnim pięćdziesięcioleciu znacznie ją spotęgował, o czym świadczą między innymi dokumenty Kościoła i związana z tym dyscyplina kanoniczna¹⁰.

Kościół zawsze w migrantach dostrzegał oblicze Chrystusa (Mt 25, 35). W ich sytuacji odczytywał wezwanie, skierowane do wszystkich wierzących, aby wiarą i miłością odpowiadali na potrzeby migrantów i odkrywali w tym zjawisku ukryte plany Boże¹¹. Już w czasach apostołskich¹² i patrystycznych¹³ w ramach zwyczajnych struktur duszpasterstwa uwzględniano szczególne potrzeby duszpasterskie migrantów. Z upływem czasu pojawiały się coraz to nowe problemy związane z przemieszczaniem się wiernych i powstała konieczność poszukiwania nowych form obecności Kościoła w życiu migrantów. Zauważano, że złożonych problemów *ludzi wędrujących*

¹⁰ LC, 1; Wśród dokumentów Kościoła dotyczących zjawiska migracji szczególnie znaczenie mają: P i u s XII, *Constitutio apostolica de spirituali emigrantium cura „Exsul Familia”* (01.08.1952), „Acta Apostolicae Sedes. Commentarium officiale” (odtąd: AAS) 44 (1952), 649-704; P a u l u s VI, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus normae ad quaedam exsequenda SS. Consilii Vaticani II Decreta statuuntur „Ecclesiae Sanctae”* (06.08.1966), AAS 58 (1966), 757-787; P a u l u s VI, *Litterae apostolicae motu proprio datae quibus nova normae de pastoralis migratorum cura statuuntur „Pastoralis migratorum cura”* (15.08.1969), AAS 61 (1969), 601-607; Sacra Congregatio pro Episcopis, *Instructio „De pastoralis migratorum cura”* (22.08.1969), AAS 61 (1969), 614-643; Pontificia Commissio de Spiritualis Migratorum atque Itinerantium Cura, *Decretum de specialibus concedendis tum facultatibus pro Cappellanis, tum privilegiis pro christifidelibus variis in provinciis quod ad homines sedem mutantem attinet* (19.03.1982), AAS 74 (1982), 742-745, ponadto należy zauważyć, że *Codex Iuris Canonici auctoritatae Joannis Pauli PP II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, 1-318 oraz *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritatae Joannis Pauli II promulgatus* (18.10.1990), AAS 82 (1990), 1045-1363 również zawierają regulacje dotyczące zjawiska migracji.

Ostatnio opublikowanym zbiorem dokumentów Kościoła dotyczących migracji jest: *Fondazione Migrante della Conferenza Episcopale Italiana, Enchiridion della Chiesa per le migrazioni. Documenti magisteriali ed ecumenici sulla pastorale della mobilità umana (1887-2000)*, G. T a s s e l l o, L. D e p o n t i, M. G u i d o t t i (a cura di), Bologna 2001, ss. 1842; zob. A. O r c z y k o w s k i, *Kolejny zbiór dokumentów Kościoła dotyczących zjawiska migracji*, „Głos Towarzystwa Chrystusowego” 2/2004, ss. 9-12.

¹¹ LC, 1; Por. P. S t e f a n i, *Lo straniero nella Bibbia. «Anche voi siete stati stranieri nel paese di Egitto»*, G. G a r a t t o, F. O l i v e r o (a di cura), *Immigrati. La sfida di una società multi-etnica*, Casale Monferrato 1995, p. 174.

¹² Zjawisko migracji w czasach apostołskich omawia między innymi: G. D a n e s i, „*Migrazione e Nuovo Testamento*” *supplemento d'anima per un mondo senza discriminazioni. Riflessioni sulla fraternità evangelica*, w: *Orizzonti pastorali oggi. Studi interdisciplinari sulla Mobilità Umana*, Città del Vaticano 1987², pp. 91-123.

¹³ Zjawisko ruchliwości ludzkiej w czasach patrystycznych zostało omówione między innymi w publikacji zbiorowej: J. B e y e r (a cura di), *L'epoca patristica e la pastorale della mobilità umana*, Padova 1989.

nie można rozwiązać w ramach zwyczajnych struktur duszpasterskich, stąd pojawiały się nowe formy duszpasterstwa szczególnego. W ciągu wieków Kościół w miarę rozwoju zjawiska ludzkiej ruchliwości – zauważając jego blaski i cienie – dostrzega wezwanie do realizacji siebie i własnego powołania wśród ruchliwego świata. Zjawisko migracji i związana z nim *nieuchwytność ludzi* zmusza Kościół do duszpasterskiej adaptacji, aby towarzyszyć swoim wiernym podejmując coraz to nowe formy duszpasterstwa, co powoduje rozwój prawodawstwa, którego zadaniem jest zbawienie dusz migrantów. Dostrzegając ich problemy w Kościele tworzone również instytucje mające na celu zapewnienie im wszechstronnej opieki¹⁴.

Migracje znacznie przybliżające niegdyś geograficznie oddalone od siebie społeczeństwa, nadal zmierzają do budowania wspólnoty pluralistycznej i bogatszej, jako przedłużenie i rozszerzenie owego spotkania ludów i narodów, które w dniu Pięćdziesiątnicy, darem Ducha Świętego, zostały przetworzone w Lud Boży. Ból i udręki, które towarzyszą migracjom, są obrazem cierpień, z których rodzi się i odnawia Kościół pielgrzymujący, zaś niesprawiedliwość i nierówność, które stoją u źródeł migracji, są znakiem rozdarcia wprowadzonego do rodziny ludzkiej przez grzech, a także bolesnym wołaniem o braterstwo. Taka wizja pozwala przyrównać migracje do niektórych wydarzeń biblijnych, które wytyczają poszczególne etapy trudnej wędrówki ludzkości ku tworzeniu świata bez dyskryminacji i bez granic, poczynając od Patriarchów, którzy podtrzymywani Bożą obietnicą zdążali do nowej ojczyzny; poprzez wyjście narodu izraelskiego z Egiptu, które dało początek ludowi przymierza, następnie przez wygnanie, które podobnie jak kiedyś Izraelitów i dziś stawia człowieka wobec relatywności każdego osiągniętego celu, aż po powszechne orędzie Proroków, którego punktem kulminacyjnym jest Chrystus potępiający dyskryminacje i ucisk jako przeciwne woli Bożej. Migracje stają się nośnikiem Orędzia Zbawienia dla wszystkich ludzi i świadczą, że nawet w chaotycznym następstwie wydarzeń ludzkich Bóg kontynuuje realizację swojego planu zbawienia, aż do całkowitego zjednoczenia wszystkiego w Chrystusie (por. Ef 1, 10;

¹⁴ A. V i a n a, *La sede apostólica y la organización de la asistencia pastoral a los emigrantes*, „Ius Canonicum” 43 (2003) n. 85, p. 92.

Kol 1, 16-20)¹⁵. Jedność w Chrystusie sprawia, że Kościół objawia się światu w jedności wiary, ale także w wielości i różnorodności kultur i języków umiejętnie asymilując różne kultury, jednak nie tracąc niczego ze swej istoty, pozostając w jedności wiary. We współczesnym świecie jeden Kościół gromadzący wiernych z każdego ludu i narodu – także tych, którzy opuścili swoją ojczyznę i żyją wśród obcych – stanowi wymowny przykład życia w pokoju, zgodzie i jedności ludzi różnych ras, plemion i języków¹⁶. Jest to wyzwanie skierowane do wszystkich wiernych, ale w sposób szczególnie dotyczy ono osób konsekrowanych, które w duszpasterstwie migrantów odgrywały zawsze pierwszoplanową rolę, czy to przez charyzmat zgromadzenia skierowanego do tak specyficznego sektora, czy przez odniesienie osobiste poszczególnych osób konsekrowanych lub pojedynczych wspólnot danych instytucji życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostołskiego¹⁷. Życie osób konsekrowanych jest nieustannie prowokowane przez znaki czasu – zarówno ogólnospołeczne, jak i wewnątrzkościelne – co ożywia jednocześnie tożsamość instytucji, które w ten sposób odnajdują bodźce do odnowy¹⁸.

Zauważenie wpływu emigracji na doskonalenie życia duchowego człowieka sprawia, że w teologii wyodrębniła się dyscyplina interesująca się tym zjawiskiem zwana teologią emigracji¹⁹. Teologiczne spojrzenie na migrację – z perspektywy Pisma Świętego i nauczania Kościoła – sprawia, iż Kościół z uwagą obserwuje złożoność wynikających z niej problemów i podejmuje nieustanny wysiłek mający na celu ich rozwiązanie²⁰.

¹⁵ LC, 1; Teologiczne ujęcie zjawisko ruchliwości ludzkiej w świetle Pisma Świętego omówione zostało między innymi w publikacji: G. D a n e s i, S. G a r o f a l o, *Migrazioni e accoglienza nella Sacra Scrittura*, Padova 1989.

¹⁶ A. O r c z y k o w s k i, *Os problemas da emigração nas resoluções do II Sínodo Plenário Polonês*, „Projeções. Revista de estudos polono-brasileiros”, 4 (2004) nn. 1-2, pp. 34-35.

¹⁷ LC, 2.

¹⁸ K. G i e r a t, *Obowiązek i przywilej odczytywania znaków czasu przez osoby konsekrowane*, „Życie Konsekrowane” 1 (39) 2003, s. 36.

¹⁹ Zob. A. W o z n i c k i, *Journey to the unknown. Catholic doctrine on ethnicity and migration*, San Francisco 1982; A. W o z n i c k i, *Teologia społeczna ruchu migracyjnego. Próba zarysu*, „Studia Polonijne” 2/1978, ss. 5-81.

²⁰ Por. A. V a n h o y e, *I fondamenti biblici dell’Istruzione „Erga migrantes caritas Christi”*, PM 37 (2005) n. 98, p. 31.

2. Postawa osób konsekrowanych wobec wyzwań migracji

Współczesne migracje ze względu na ich ogromny wpływ na sferę ekonomiczną, społeczną, polityczną, zdrowotną i kulturalną życia stawiają Kościół wobec niełatwego wyzwania. W *Liście* podkreślono, że rozstrzygnięcia instrukcji *Erga migrantes caritas Christi* są odpowiedzią Kościoła na nowe potrzeby duszpasterskie migrantów, aby i oni mogli przeżywać doświadczenia migracyjne jako okoliczności wzrostu w życiu chrześcijańskim, a także wykorzystać je do nowej ewangelizacji i misji²¹. Wyakcentowano również znaczenie Kodeksu Prawa Kanonicznego²² i Kodeksu Kanonów Kościoła Wschodniego²³. Kościół, bowiem zawsze stara się zapewnić duszpasterską opiekę wiernym we wszystkich sytuacjach ich życia, co znajduje swój wyraz w kościelnym prawodawstwie²⁴. Zwrócono uwagę, że zostały podjęte działania, aby odpowiedzieć na szczególne wymagania wiernych obrządków wschodnich, których liczba w dzisiejszych czasach nieustannie wzrasta. Samoświadomość Kościoła – wynikająca między innymi z refleksji teologicznej, socjologicznej i pastoralnej – konkretyzuje się w kościelnym prawodawstwie czego w ostatnim czasie szczególnym wyrazem – jeśli chodzi o rosnącą liczbę migrantów ze Wschodu – jest Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich²⁵.

W specyficznej misji Kościoła na rzecz migrantów osoby konsekrowane wraz z misjonarzami diecezjalnymi i wiernymi świeckimi zawsze odgrywały znaczącą rolę²⁶. W *Liście* zauważono, że w instrukcji *Erga migrantes caritas Christi* podkreślono rolę osób konsekrowanych w duszpasterstwie migrantów, przytaczając stwierdzenie

²¹ LC, 2.

²² Zob. np.: A. Orczykowski, *Problemy migracji w Kodeksie Jana Pawła II*, „Prawo Kanoniczne. Kwartalnik prawno-historyczny” (odtąd: PK) 39 (1996) nr 1-2, ss. 157-172.

²³ Zob. np.: G. Holkenbrink, *Die rechtlichen Strukturen für eine Migrantenpastoral. Eine rechtshistorische und rechtssystematische Untersuchung*, Vatikan 1995, SS. 283-291.

²⁴ A. Benlloch Poveda, *La nuova legislazione canonica sulla mobilità sociale, w: Migrazioni e diritto ecclesiale. La pastorale della mobilità umana nel nuovo Codice di diritto canonico*, Padova 1992, p. 9.

²⁵ C. Vasil, *Alcune considerazioni sull'Istruzione EMCC dal punto di vista del diritto delle Chiese Orientali Cattoliche*, PM 37 (2005) n. 98, pp. 109-110.

²⁶ G. G. Tassello, *Introduzione*, w: Fondazione Migrantes della Conferenza Episcopale Italiana, *Enchiridion della Chiesa per le Migrazioni. Documenti magisteriali ed ecumenici sulla pastorale della mobilità umana (1887-2000)*, G. G. Tassello, L. Deponti, M. Guidotti (a cura di), Bologna 2001, p. 53.

nie zawarte w adhortacji apostołskiej *Ewangelii nuntiandi*²⁷: ... osoby zakonne mają szczególne znaczenie, gdy chodzi o świadczenie [...] które stanowi jeden z pierwszych elementów ewangelizacji. To milczące świadectwo o ubóstwie i oderwaniu od rzeczy tego świata, o czystości i niewinności życia, o woli przystającej na posłuszeństwo, stanowi wyzwanie wobec świata, a nawet wobec samego Kościoła, a ponadto może stać się pewną otwartą formą przepowiadania, która zdolną jest poruszyć także niechrześcijan, ludzi dobrej woli, przywiązujących wagę do wartości duchowych²⁸. Migracja stanowi zatem dla konsekrowanych – jak również wiernych świeckich – wyzwanie do dawania swoim życiem świadectwa w społeczeństwie wielokulturowym i wieloreligijnym²⁹.

Świat migracji cechuje wielkie zróżnicowanie. Niektóre grupy migrantów zachowują i rozwijają bogactwo ludzkiego i chrześcijańskiego dziedzictwa swoich przodków, stając się czynnikiem postępu i ubogacenia społeczeństwa cywilnego i kościelnego kraju, w którym się osiedlili. Inni przeżywają doświadczenia migracji w aspekcie bardziej bolesnym i dyskryminacyjnym. Zdarza się, że nawet ci, którzy osiągną zadowalającą pozycję ekonomiczną nie mogą w pełni korzystać z przysługujących im praw czy uznania, są pozbawieni możliwości komunikowania się, a nade wszystko natrafiają na trudności w przeżywaniu wiary i religijności, które są o wiele bardziej bolesne niż bieda ekonomiczna³⁰. Dlatego też w *Liście* został ponowiony apel zawarty w instrukcji *Erga migrantes caritas Christi* skierowany do wszystkich instytucji życia konsekrowanego, stowarzyszeń życia apostołskiego oraz instytucji świeckich, aby wspólnie pogłębiły swoje zaangażowanie w świecie migracji, na miarę prawdziwie misyjną³¹. Mimo swojej odmienności – członkowie instytucji życia konsekrowanego, stowarzyszeń życia apostołskiego i instytucji świeckich – dzięki konsekracji mogą się oddawać sprawom tego świata – przepajając go duchem ewangelicznym –

²⁷ LC, 2.

²⁸ P a u l u s VI, *Adhortatio apostolica de evangelizatione in mundo huius temporis „Ewangelii nuntiandi”* (08.12.1975), AAS 68 (1976), 5-76, n. 69.

²⁹ S. F. H a m a o, *Prospettiva storica*, PM 34 (2004) n. 95, p. 5.

³⁰ LC, 2; Por. F. D' A g o s t i n o, *Per una convivenza tra i popoli: migrazioni e multiculturalità*, (a cura di) F. M a c i o c e, *Immigrazione fra accoglienza e rifiuto*, Milano 2005, pp. 13-29.

³¹ LC, 2.

prowadząc nowy sposób życia. Stąd w zależności od kraju, regionu lub określonego środowiska pracy konsekrowani podejmują właściwe sobie apostołstwo dostosowane do specyficznej obecności Kościoła w społeczności migrantów³².

Osoby konsekrowane – świadome, że Królestwo Boże wyraża się poprzez rzeczywistość ludzką i że buduje się przez nią i w niej – są powołane do odkrywania wartości, które cechują życie migrantów i stanowią ich wkład w solidarność i powszechne braterstwo wszystkich ludów: dążenie do godności, do współdziałania, do sprawiedliwości. Posiadają bardzo bogate dziedzictwo duchowe, którym ubogacają duszpastersko-misyjną rzeczywistość migracji³³, zaś w życiu publicznym objawiają własną wolę dążenia do doskonałości – zgodnie z duchem danego instytutu – poprzez realizację rad ewangelicznych³⁴.

W dokumencie podkreślono, że życie radami ewangelicznymi konsekrowanych stanowi wymowne świadectwo w świecie migracji. Wielu migrantów żyje w stanie biedy, niepewności i nieustannego wyzysku; wielu goni za pieniądzem nawet ze szkodą dla solidarności ze swoimi braćmi i siostrami. Ubóstwo ewangeliczne czyni osoby konsekrowane świadomymi przynależności do Królestwa, w którym wszelkie zdolności pochodzą od Boga (2 Kor 3, 5). Konsekrowani wyczuleni na krzyk ubogich przyczyniają się do ewangelicznej denuncjacji kultury pieniądza i władzy oraz dają świadectwo wyzwalania się z zachłannego pragnienia zysku. Dzięki realizacji ewangelicznej rady czystości konsekrowani odnoszą do Boga i kierują do sióstr i braci całą swoją miłość, do której są zdolni. Przemienieni na podobieństwo Chrystusa ukazują bliźnim znak przyszłego zmartwychwstania. Czystość konsekrowana usprawnia ich do całkowitego oddania się na służbę migrantom, przede wszystkim tym najbardziej opuszczonym i upokorzonym w ich gorącym pragnieniu braterstwa i zintegrowania. Są także znakiem dla tych, którzy żyją ideałami chrześcijańskimi miłości czystej i wiernej, nawet w warunkach oddalenia i rozłąki z własnym współ-

³² Por. P. S c h i n e t t i, *Secolarità consacrata. Riflessioni teologico-pastorali*, „Vita Consacrata” 13 (1977), p. 301.

³³ LC, 2.

³⁴ A. O r c z y k o w s k i, *Profesja*, w: *Encyklopedia Religii PWN*, Warszawa 2003, t. 8, s. 263.

małżonkiem. Ślub posłuszeństwa, przez który osoby konsekrowane ofiarują całkowicie Bogu swoją wolę – aby jeszcze pełniej i solidniej zjednoczyć się z Jego zbawczą wolą – w duchu wiary i kierunkiem przełożonych, uzdalnia ich do oddania się na służbę migrantom. W ten sposób wola i wolność indywidualna zostają zaangażowane w misji na rzecz migrantów w duchu dialogu i współodpowiedzialności³⁵.

3. Formacja do duszpasterstwa migrantów

W poszczególnych instytucjach ma być realizowane kształcenie wszystkich członków zmierzające do prowadzenia pełniejszego życia właściwego danemu instytucjowi oraz realizacji jego misji³⁶. Osoby konsekrowane u podstaw formacji powinny kierować się duchem apostołskim, co pozwoli im lepiej zrozumieć wartości ściśle związane z migracjami, a następnie wykorzystać je do budowania Królestwa Bożego. Dzięki temu mogą też stać się autentycznymi świadkami wiary wobec migrantów zarówno w swoim własnym kraju, jak i poza nim³⁷. Wymiar apostołski formacji predysponuje także osobę konsekrowaną do ustawicznej działalności, będącej wyrazem miłości Chrystusa. W ramach formacji apostołskiej powinno się szukać właściwego dostosowania metod i celów pracy apostołskiej do aktualnych potrzeb Kościoła i społeczeństwa przy jednoczesnym dochowaniu wierności charyzmatowi założycieli oraz tradycjom później ukształtowanym, co ma prowadzić jednocześnie do odkrywania znaków czasu i nowych wyzwań³⁸.

Wobec tak angażującego zadania, wielkiego znaczenia nabiera specyficzna formacja osoby konsekrowanej podejmującej posługę wśród migrantów. Powołane do tej służby osoby konsekrowane żyją duchem całkowitego oddania i otwarcia się na słuszne wymagania migrantów, niezależnie od tego, z jakiego środowiska czy kultury pochodzą. Jest, zatem ważne, aby konsekrowani uzupełniali swoją formację podstawową dodatkowym, specyficznym przygotowaniem apostołskim opartym na poznaniu i praktycznym

³⁵ LC, 2.

³⁶ L. I r i a r t e, *Dare un sostegno al cammino vocazionale*, ISCRIS 20 (1994) n. 1, p. 107.

³⁷ LC, 3.

³⁸ A. O r c z y k o w s k i, *Formacja permanentna w aktualnym prawodawstwie Kościoła łacińskiego*, „Głos Towarzystwa Chrystusowego” 2/2005, s. 31.

doświadczeniu ludzkiej, społecznej i religijnej rzeczywistości migracji. W tym celu, byłoby wskazane, aby osoby te jeszcze przed rozpoczęciem swojej posługi mogły przebywać przez pewien czas wśród migrantów i w bezpośrednim kontakcie z nimi zapoznać się z problemami i ich realną rzeczywistością³⁹. W ten sposób formowani do posługi migrantom będą nie tylko wiedzieli, co mają czynić, ale również jak mają to robić, tzn. znać praktyczny sposób realizacji zadań właściwych dla podejmowanego apostołatu⁴⁰. Pomocą może być także pobyt we wspólnocie międzynarodowej, w której można zdobyć cenną znajomość języka i różnorodności kultur, tak bardzo konieczną w tym specyficznym apostołstwie. Międzynarodowe środowisko wspólnotowe pobudza także do wzajemnego zrozumienia i respektowania różnic⁴¹. Istnieje bowiem konieczność uwzględnienia w procesie formacji wychowania do dialogu, przyjmowania inności drugiej osoby – jej cech ludzkich, społecznych i duchowych, a także ograniczeń – wraz z odkrywaniem własnej tożsamości i trwania w wierności względem dziedzictwa duchowego instytutu⁴². Instytuty o zasięgu międzynarodowym – realizując swój charyzmat – mogą wskazywać sposoby jak nie dopuszczać do powstawania napięć i prowadzić dialog wśród wspólnot składających się z ludzi rozmaitych środowisk, ras i narodów dając świadectwo ewangelicznego braterstwa szczególnie w wielokulturowych środowiskach⁴³. Instytuty o charakterze międzynarodowym, a tym samym wielokulturowym, same w sobie stają się miejscem inkulturacji, natomiast o mniejszym zasięgu geograficznym również doświadczają tego zjawiska ze względu na ciągłą migrację ludności⁴⁴.

³⁹ LC, 3.

⁴⁰ Por. J. Kałowski, *Współpraca między instytutami zakonnymi w dziedzinie formacji*, PK 45 (2002) nr 1-2, s. 58.

⁴¹ LC, 3.

⁴² P. de Core, *Quale formazione per le giovani di oggi?*, „Consacrazione e Servizio” 51 (2002) nn. 7-8, pp. 91-92.

⁴³ A. Orczykowski, *Priorytety apostołskie instytutów życia konsekrowanego w Polsce na początku nowego Tysiąclecia*, w: J. Wróceński, B. Szewczul, A. Orczykowski (red.), *Semel Deo dedicatum non est ad usus humanos ulterius transferendum. Księga Pamiątkowa dedykowana ks. prof. dr. hab. Julianowi Kałowskiemu MIC z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin*, Warszawa 2004, s. 254.

⁴⁴ M. Azvedo, *Inculturazione*, w: *Dizionario Teologico della Vita Consacrata*, Milano 1992, p. 853.

4. Pełniejsza i stała działalność na rzecz ludzi w drodze

W przeszłości konsekrowani włożyli znaczący wkład w troskę Kościoła o zapewnienie duchowej opieki migrantom⁴⁵. W *Liście* zostało zawarte podziękowanie wszystkim instytucjom, które wspaniałością myślnie zaangażowały się w dzieło duchowej opieki nad wędrującymi kierując swoich członków do posługi wśród różnych kategorii migrantów. Ten rodzaj służby konsekrowanych jest dla świata autentycznym znakiem powołania prorockiego i mocnym impulsem do tej nadziei, która wskazuje na życie wieczne, a tym samym pobudza do zmiany i przezwyciężenia siebie⁴⁶. Osoby konsekrowane przez profesję rad ewangelicznych w strukturze duszpasterstwa migrantów mają sobie właściwe zadanie⁴⁷.

⁴⁵ A. M e s s i n o, *Emigrante, emigrazione* w: *Enciclopedia Cattolica*, Città del Vaticano 1950, vol. V, col. 298.

⁴⁶ LC, 4.

⁴⁷ Instrukcja *Erga migrantes caritas Christi* określa rolę i zadania osób konsekrowanych w strukturze duszpasterstwa migrantów: EMCC, *Ordinamento giuridico-pastorale*, Cap. III *Religiosi e le Religiose*:

Art. 12 § 1. Tutti gli Istituti, nei quali spesso si trovano religiosi provenienti da varie Nazioni, possono dare un contributo nell'assistenza ai migranti. Le Autorità ecclesiastiche favoriscano peraltro in particolare l'opera svolta da quelli che, col suggello dei voti religiosi, hanno come fine proprio e specifico l'apostolato a favore dei migranti, o che hanno maturato una notevole esperienza in questo campo.

§ 2. Dovrà essere anche apprezzato e valorizzato l'aiuto offerto dagli Istituti religiosi femminili all'apostolato tra i migranti. Il Vescovo diocesano o eparchiale abbia perciò cura che a tali Istituti, nel pieno rispetto dei propri diritti e tenendo in conto i loro obblighi e il carisma, non manchino né l'assistenza spirituale, né i mezzi materiali necessari allo svolgimento della loro missione.

Art. 13 § 1. In genere, qualora un Vescovo diocesano o eparchiale intenda affidare la cura dei migranti a un qualche Istituto religioso, salve le consuete norme canoniche, egli procederà a stipulare una convenzione scritta con il Superiore dell'Istituto. Se più diocesi o eparchie ne fossero interessate, la stipulazione dovrà essere sottoscritta da ogni Vescovo diocesano o eparchiale, fermo restando il ruolo di coordinamento di queste iniziative da parte della apposita Commissione della Conferenza Episcopale o delle rispettive Strutture Gerarchiche delle Chiese Orientali Cattoliche.

§ 2. Se l'incarico della cura pastorale dei migranti viene affidato poi ad un singolo Religioso, è sempre necessario ottenere il previo consenso del suo Superiore, e stipulare altresì la relativa convenzione per iscritto, procedendo cioè, fatte le dovute distinzioni, nella maniera stabilita all'art. 5 per i Presbiteri secolari.

Art. 14. Per quanto riguarda l'esercizio dell'apostolato tra i migranti e gli itineranti, tutti i Religiosi sono tenuti ad ottemperare alle disposizioni del Vescovo diocesano o eparchiale. Anche nel caso di Istituti che si prefiggono come fine specifico l'assistenza dei migranti, tutte le opere ed iniziative prese in loro favore sono soggette all'autorità e alla direzione del Vescovo diocesano o eparchiale, fermo restando il diritto dei Superiori di vigilare sulla vita religiosa e sullo zelo con cui i confratelli svolgono il loro ministero.

Apostolat na rzecz migrantów – w którym uczestniczą konsekrowani – obok funkcji kulturozachowawczej spełnia również akulturacyjną czyli stopniowego przyjmowania elementów kultury miejscowej, tak by rozproszona akulturacja stworzyła migrantom okazję do rozwoju swej wiary, uformowania bogatszej osobowości i bardziej uniwersalnej duchowości⁴⁸. Interkulturalne spotkanie dokonuje się w długotrwałym procesie, którego nie da się organizacyjnie stworzyć, ale trzeba mu pozostawić czas i stworzyć warunki dla organicznego rozwoju. Proces inkulturacji nie jest procesem jednostronnym, jest on wspólną drogą, na której nie może zabraknąć duszpasterstwa Kościoła, zatem zadaniem Kościoła jako Ludu w drodze jest i będzie towarzyszenie ludziom w ich doświadczeniach migracyjnych⁴⁹. Tożsamość kulturowa i religijna migrantów jest skutecznym wezwaniem do braterstwa z dnia Pięćdziesiątnicy, gdzie różnice zharmonizowane przez Ducha Świętego i miłość stały się autentyczną pomocą w przyjęciu *drugiego*. Koleje losu migrantów są zapowiedzią tajemnicy paschalnej, gdzie przez śmierć i zmartwychwstanie zmierza się do stworzenia nowej ludzkości, w której nikt nie jest już obcy (por. Gal 3, 28; Kol 3, 11). Obecność migrantów jest symbolem nowego Ludu, dla którego każda ziemia obca jest ojczyzną i każda ojczyzna ziemią obcą⁵⁰. W podzielonym świecie migracji Kościół staje się znakiem jedności i integracji, zaś konsekrowani podejmując dialog z migrantami różnych narodowości i religii stają się głosicielami Chrystusa jako Zbawiciela⁵¹.

W dokumencie zauważono, że na szczególną uwagę zasługuje także obecność na terytoriach tradycyjnie katolickich, osób konsekrowanych pochodzących z innych krajów, które mogłyby zająć się duszpasterstwem swoich współziomków imigrantów, jako mediatorzy między kulturami⁵². Ma to również wielkie znaczenie eklesjalne,

Art. 15. Quanto stabilito in questo capitolo circa i Religiosi è da applicarsi, fatte le dovute distinzioni, alle Società di vita apostolica e agli Istituti secolari; por. A. M a r c h e t t o, Visione d'insieme, PM 34 (2004) n. 95, p. 8.

⁴⁸ J. B a k a l a r z, *Misjonarz migrantów w prawodawstwie powszechnym Kościoła*, Poznań 1992, s. 192.

⁴⁹ B. G e m b a l a, *Oczekiwania Polaka na obczyźnie wobec polskojęzycznego duszpasterstwa*, „Studia Towarzystwa Chrystusowego” 5/2004, ss. 78-79.

⁵⁰ LC, 4.

⁵¹ P. Shan Kuo-hsa, *Inter-Religious Dialogue in the Migrants' World*, PM 37 (2005) n. 98, p. 63.

⁵² LC, 4.

bowiem prawne nadanie należnego miejsca migrantom w Kościele oraz współpraca Kościołów partykularnych przyczyniają się do jedności Kościoła Powszechnego⁵³.

Dzisiejsze ruchy migracyjne grup narodowych mogą być dla wielu instytucji okazją do odkrycia nowych form realizacji swojego posłannictwa. Migranci to mężczyźni, kobiety, młodzież, dzieci i całe rodziny, które poprzez swoją specyficzną sytuację i potrzeby – jako że przebywają z dala od własnego środowiska społecznego i kulturowego – wzbudzają u konsekrowanych konieczność zwrócenia uwagi na podejmowaną misję⁵⁴. Migrowanie w dobie globalizacji przybiera na sile i należy się liczyć z tym, że duszpasterstwo migracyjne stanie dodatkowo przed nowymi wyzwaniami⁵⁵. Zatem na początku trzeciego tysiąclecia powołanie konsekrowanych ukazuje się w sposób szczególny w perspektywie wyzwania do formowania ogólnoludzkiej wspólnoty wielokulturowej i wieloreligijnej, koncentrującej się nie tyle wokół zasady tolerancji, ile solidaryzmu w duchu wielostronnej i wielowarstwowej współpracy w tworzeniu kultury solidarności⁵⁶.

5. Potrzeba zaangażowania w duszpasterstwo migrantów

Ruchliwość ludzka jest bardzo ważnym zjawiskiem dla współczesnego życia i ma znaczący wpływ na życie poszczególnych osób a także całych społeczeństw⁵⁷. Mając na uwadze masowość współczesnej migracji – której jak się szacuje doświadcza 200 milionów osób – zaczęto to zjawisko określać jako: *pojawienie się szóstego kontynentu*⁵⁸. Zadaniem Kościoła jest dawanie świadectwa – na tym

⁵³ Por. E. Corecco, *La presenza dei migranti nella Chiesa particolare: segno dell'immanenza reciproca fra Chiesa universale e particolare*, w: *Orizzonti pastorali oggi. Studi interdisciplinari sulla Mobilità Umana*, Città del Vaticano 1987, pp. 39-58; E. Clario, *Importance et actualité du problème de l'intégration pour l'Eglise*, *On the Move* 15 (1985) n 46, pp. 17-43.

⁵⁴ LC, 4.

⁵⁵ S. Ochalski, *Ku przyszłości*, w: W. Neeł, S. Ochalski, B. Gembała (red.), *Śladami współczesnego migranta w Niemczech*, Pelplin 2005, s. 8.

⁵⁶ W. Neeł, *Pastoralna postawa wobec potrzeb duchowych migrantów w świetle wybranych dokumentów Kościoła. Refleksja w 50. rocznicę ogłoszenia przez Piusa XII konstytucji apostolskiej „Exul Familia”*, „Collectanea Theologica” 73 (2003) nr 3, ss. 208-209.

⁵⁷ Por. J. Beyer, *Mobilità umana e vita ecclesiale*, w: *Orizzonti pastorali oggi. Studi interdisciplinari sulla Mobilità Umana*, Città del Vaticano 1987, p. 13.

⁵⁸ P. S. Nesti, „*Erga migrantes caritas Christi*”. *Consacrati: uomini e donne del Vangelo alla frontiera dell'amore*, PM 37 (2005) n. 98, p. 77.

nowym kontynencie – w nowej sytuacji zbawczej, w jakiej znalazł się człowiek⁵⁹. W *Liście* podkreślona została aktualność problemu migracyjnego, ze szczególnym zwróceniem uwagi na rozszerzanie się kategorii ludzi w drodze. Wśród tych kategorii instrukcja *Erga migrantes caritas Christi* wymienia: migrantów, uciekinierów, uchodźców, wygnańców, jak również studentów zagranicznych⁶⁰. Kongregacja Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego wraz z Papieską Radą Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych zachęcają przełożonych generalnych i przełożone generalne do odpowiedzi na tę nagłą potrzebę czasów. Dykasterie zalecają przełożonym poinformowanie członków i członkinie swoich instytutów o tej naglącej potrzebie – w sposób w jaki będą uważali za najbardziej odpowiedni – oraz zachęcanie ich do zaangażowania się w duszpasterstwo migrantów z uwzględnieniem wszystkich sektorów migracji, respektując jednocześnie dary jakie Bóg złożył w każdym z nich i biorąc pod uwagę charyzmat instytutu⁶¹.

Skoro powstanie każdego instytutu wynikało z konieczności zaspokojenia jakiejś potrzeby oraz wiąże się z wypełnieniem w Kościele i świecie ściśle określonych zadań⁶² istnieją instytuty, których celem jest szeroko pojęta działalność apostolska na rzecz migrantów⁶³. Wśród migrantów różnych narodowości pracują również członkowie instytutów, które jako swój charyzmatyczny cel nie mają apostolstwa na rzecz migrantów, jednak spełniają to zadanie ze względu na potrzeby duszpasterskie. Stolica Apostolska zaprasza te instytuty, których charyzmat bezpośrednio nie wiąże się z troską o migrantów, by hojnie i rozważnie – na miarę swoich możliwości i przy współpracy z pasterzami Kościoła – skierować część swoich członków do pracy w sektorze migracji⁶⁴. Zja-

⁵⁹ Por. R. Sobanski, *Duch i funkcja prawa kościelnego*, PK 27 (1984) nr 1-2, s. 32.

⁶⁰ EMCC, 4-10.

⁶¹ LC, 5.

⁶² J. Kąłowski, *Konstytucje jako zabezpieczenie celu i zadań instytutów życia konsekwowanego*, PK 36 (1993) nr 3-4, s. 6.

⁶³ W EMCC, 19, przypis 13 zostały wymienione instytuty pracujące na rzecz migrantów: *Ricordiamo, senza essere esaustivi, gli interventi nella Società Salesiana di San Giovanni Bosco in Argentina, le iniziative di Santa Francesca Saverio Cabrini, specialmente nell'America del Nord, e quella delle due Congregazioni religiose fondate dal Vescovo Beato Giovanni Battista Scalabrini, dell'opera Bonomelli in Italia, della St. Raphaels Verein in Germania e della Società di Cristo per gli emigrati fondata dal Card. August Hlond, in Polonia.*

⁶⁴ S. F. Hamma o, *The Instruction „Erga migrantes caritas Christi”: A Response of the Church to the Migration Phenomenon Today*, PM 37 (2005) n. 97, p. 25.

wisko współczesnej migracji jest dla instytutów wyzwaniem do refleksji nad własnymi charyzmatami, aby skutecznie odpowiedzieć na potrzeby współczesnego świata⁶⁵.

Fenomen migracji i związana z tym problematyka wymaga od Kościoła specjalnego duszpasterstwa, w zależności od struktur terytorialnych i parafialnych. Jest to duszpasterstwo do tego stopnia specyficzne, że zasługuje na uwagę i poparcie również osób konsekrowanych, w łączności z pasterzami Kościoła⁶⁶. *Skoro wierni – migranci – mają prowadzić święte życie*⁶⁷, to pasterze mają zapewnić środki prowadzące od tego celu. Celem struktury duszpasterstwa migrantów, w której osoby konsekrowane również mają swoją rolę i zadania jest zapewnienie *ludziom w drodze* środków służących ich świętości życia⁶⁸. Konsekrowani poprzez swoją apostołską działalność w znacznym stopniu mogą przyczyniać się, aby wierni migranci otrzymywali pomoce od swoich pasterzy z duchowych dóbr Kościoła, zwłaszcza zaś Słowa Bożego i sakramentów⁶⁹. Bowiern działalność apostołska instytutów należąca do ich natury i wynikająca z ich integralnej przynależności do Ludu Bożego oraz ścisłego włączenia w misję apostołską Kościoła winna być realizowana z uwzględnieniem posłuszeństwa pasterzom Kościoła, a także zasady zachowania wierności charakterowi i tradycjom instytutu, duchowi i celom założyciela, a więc własnemu dziedzictwu⁷⁰. Stąd model relacji między instytutami pełniącymi posługę na rzecz migrantów a Kościołem partykularnym wymaga szczegółowych regulacji prawnych⁷¹.

W nową wizję zjawiska migracji wpisane jest naturalne dążenie wszystkich ludzi do zjednoczenia, co stwarza nowe możliwości na

⁶⁵ Por. B. S z e w c z u l, *Nowe wyzwania wobec życia konsekrowanego ukazane w instrukcji „Rozpocząć na nowo od Chrystusa”*, PK 48 (2005) nr 1-2, s. 117.

⁶⁶ LC, 5.

⁶⁷ *Codex Iuris Canonici auctoritatae Joannis Pauli PP II promulgatus*, can. 210.

⁶⁸ E. B a u r a, *L'Istruzione „Erga migrantes caritas Christi”. Profili giuridici*, PM 37 (2005) n. 98, pp. 100-101.

⁶⁹ Por. *Codex Iuris Canonici auctoritatae Joannis Pauli PP II promulgatus*, can. 213; *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritatae Joannis Pauli PP II promulgatus*, can. 16.

⁷⁰ J. W r o c e ń s k i, *Kościół partykularny a Instytuty Życia Konsekrowanego i Stowarzyszenia Życia Apostolskiego*, PK 44 (2002) nr 1-2, s. 64.

⁷¹ Por. J. B e y e r, *Charismes instituts religieux et Eglises particulieres*, PM 17 (1987) n. 48, pp. 91-105.

gruncie ekumenizmu⁷². W realizacji ekumenicznych dążeń w rzeczywistości migracji mogą służyć pomocą wskazania z Orędzia Papieża Jana Pawła II na doroczny Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy⁷³, który w roku publikacji *Listu* był obchodzony już po raz 91. Ta kontynuacja podkreśla ważność tego fenomenu i jego złożoność, a także wpływające z niego bardzo aktualne zobowiązania kościelne na polu ekumenicznym, międzyreligijnym i interkulturowym⁷⁴.

O intensyfikację swojej działalności na rzecz migrantów – w charakterystyczny dla siebie sposób – zostały poproszone również zakony kontemplacyjne. Ich szczególna modlitwa, pielęgnowanie ducha pokuty i ofiary za cały Kościół zaangażowany w nową ewangelizację ma wielkie znaczenie także dla posługi głoszenia orędzia Zbawienia wśród migrantów⁷⁵. W ten sposób wspólnoty monastyczne głęboko zjednoczone z dziejami Kościoła i współczesnego człowieka noszą w sercach cierpienia i troski wiernych migrantów realizując swą apostołską misję polegającą na zajmowaniu się jedynie Bogiem⁷⁶.

Odkrywanie własnych korzeni w Ewangelii Jezusa Chrystusa i odnowa zgodna z duchem Soboru Watykańskiego II, pomaga osobom konsekrowanym zwracać szczególną uwagę na zobowiązania wpływające z uprzywilejowanej opcji – mimo iż nie będzie ona pierwszorzędna czy wyjątkowa – na rzecz ubogich, których twarze z łatwością można rozpoznać właśnie w licznych cierpiących i odrzuconych migrantach i uchodźcach⁷⁷. Skoro to dzieło ma być coraz bardziej skuteczne potrzeba, aby osoby konsekrowane rozpałały w sobie na nowo każdego dnia zmysł tego, co najbardziej pilne, zmysł eklezyjalnej dyspozycyjności pozwalający

⁷² P. F a n t o', *Uomini in cammino. Diritti e dignità della persona umana nel fenomeno della mobilità*, Casale Monferrato 1988, p. 116.

⁷³ J o a n n e s P a u l u s II, *Ob Diem in universo orbe migrantibus et profugis dicatum in annum 2005* (24.11.2004), AAS 97 (2005), 173-175.

⁷⁴ LC, 5; por. EMCC, 34-36; 56-69.

⁷⁵ LC, 5.

⁷⁶ Por. B. S z e w c z u l, *Kluzura papieska i życie kontemplacyjne mniszek w świetle instrukcji „Verbi sponsa”* w: J. W r o c e Ń s k i, B. S z e w c z u l, A. O r c z y k o w s k i (red.), *Semel Deo dedicatum non est ad usus humanos ulterius transferendum. Księga Pamiątkowa dedykowana ks. prof. dr. hab. Julianowi Kałowskiemu MIC z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin*, Warszawa 2004, ss. 235-236.

⁷⁷ LC, 5.

być nie małostkowymi, lecz posiadać wielkie serce i zmysł uniwersalizmu – wynikający z powszechności Kościoła – skłaniający do otwarcia serca i umysłu wobec wszystkich i wszystkiego, co potrzebuje przeświecenia mocą i ciągłą aktualnością Dobrej Nowiny⁷⁸. Dokonanie analizy przeszłości sprawia, że pełnym staje się obraz teraźniejszości i jej problemów oraz rozeznanie przyszłości⁷⁹. Jednak to odczytywanie znaków czasu winno się dokonywać w wierności myśli i zamierzeń założycieli oraz akceptacji kompetentnej władzy kościelnej zgodnie z dziedzictwem danego instytutu⁸⁰.

Działalność apostołska osób konsekrowanych znajduje zastosowanie również na polu emigracyjnym. Migracje, jako zwiastun chrześcijańskiego posłania, reprezentowały stałą cechę w historii Kościoła i ewangelizacji całych państw. Zadanie głoszenia Słowa Bożego powierzone przez Chrystusa Kościołowi od samego początku spłotło się z historią emigracji chrześcijan⁸¹. Właśnie ten świat ubogi i na drodze rozwoju, któremu osoby konsekrowane służą w sposób radykalny czy to poprzez ewangelizację czy walcząc o promocję ludzką i społeczną, dziś na różny sposób został zepchnięty na peryferie wielkich miast – nawet na Zachodzie – do ośrodków, w których znajdują schronienie uchodźcy i wygnańcy, migranci i uciekinierzy. W tym kontekście aktualne są słowa Chrystusa: *Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, mnieście uczynili* (Mt 25, 40)⁸². Pełna dyspozycyjność względem Boga i Kościoła sprawia, że osoby konsekrowane są zdolne do wyrzeczenia się wszystkiego i pełnego poświęcenia się, jakiego wymaga praca apostołska⁸³. W ten sposób konsekrowani stają się *solą ziemi* nie po to, by wszystko przemieniać w sól, lecz aby swoim świadec-

⁷⁸ J. Tupikowski, *Misja osób zakonnych znakiem obecności Chrystusa*, „Życie Konsekrowane” 4 (48) 2004, s. 108.

⁷⁹ E. Szymanek, *Wskazania pastoralne zawarte w przemówieniach Jana Pawła II do Polonii* w: R. Dzwonkowski, S. Kowalczyk, E. Walwander (red.), *Papież Jan Paweł II a emigracja i Polonia 1978-1989*, Lublin 1991, s. 124.

⁸⁰ F. G. Morrissey, *Clerical Associations destined to become Religious Instituts*, ISCRIS 26 (2000) n. 1, p. 105.

⁸¹ V. de Polis, *La Chiesa e le migrazioni nei secoli XIX e XX*, „Ius Canonicum” 43 (2003) n. 85, p. 44.

⁸² LC, 5.

⁸³ E. Gambari, *Vita religiosa secondo il Concilio e il nuovo Diritto Canonico*, Roma 1985, p. 450.

twem nadawać *smak*, to znaczy właściwie rozumieć i przeżywać migrację, z nadzieją otwierając się na przyszłość⁸⁴.

Zakończenie

Kongregacja Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego oraz Papieska Rada Duszpasterstwa Migrantów i Podróżnych wystosowały *List wspólny do przełożonych generalnych Instytutów Życia Konsekwowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego. Zaangażowanie duszpasterskie na rzecz migrantów, uchodźców i innych osób przeżywających dramat migracji* wskazując na pewne tematy zawarte w instrukcji *Erga migrantes caritas Christi* oraz podkreślając znaczącą rolę osób konsekrowanych w dziele opieki Kościoła na wszystkich kategoriach migrujących. *List* prezentuje teologiczne rozumienie migracji interpretowane w oparciu o Pismo Święte i nauczanie Kościoła. Takie ujęcie ruchliwości ludzkiej rodzi właściwą postawę konsekrowanych wobec wyzwań, jakie niesie to zjawisko. Złożona rzeczywistość ludzi w drodze wymaga odpowiedniego przygotowania konsekrowanych – poprzez specyficzną formację – do duszpasterstwa migrantów. Skala współczesnej migracji wskazuje na potrzebę pełniejszego ukierunkowania i stałego zaangażowania – instytutów życia konsekrowanego, stowarzyszeń życia apostolskiego, instytutów świeckich – w działalność na rzecz doświadczających tego zjawiska. Ta nagła potrzeba wymaga zaangażowania instytutów – w sposób, jaki będą uważały za najbardziej odpowiedni – w apostołstwo na rzecz migrantów z uwzględnieniem wszystkich sektorów migracji, szanując jednocześnie dary, jakie Bóg złożył w każdym z nich i biorąc pod uwagę ich charyzmat.

Ruolo delle persone consacrate nella mobilità umana

Congregazione per gli Istituti di Vita Consacrata e le Società di Vita Apostolica, assieme al Pontificio Consiglio della Pastorale per i Migranti ed l'Itineranti, hanno rivolto una lettera congiunta alle superiori ed ai superiori generali degli istituti di vita consacrata. Questa lettera deve incoraggiare, un sempre maggiore l'impegno, le persone consacrate sui vari aspetti di mobilità della Chiesa secondo l'Istruzione del Pontificio Consiglio della Pastorale per i Migranti ed

⁸⁴ S. Zamagni, *Il fenomeno migratorio nella prospettiva della „Erga migrantes caritas Christi”*, PM 37 (2005) n. 98, p. 29.

Itineranti *Erga migrantes caritas Christi* (*La carità di Cristo verso i migranti*). Il documento invita ad una sfida particolare, specialmente per le persone consacrate, perché abbiano sempre nella pastorale dei migranti, un ruolo di primo piano sia per il carisma di congregazioni volto a tale specifico settore, che per l'apporto personale di singoli consacrati o di singole comunità appartenenti a vari istituti di vita religiosa e società di vita apostolica. Tutti e due documenti sottolineano che, la Chiesa fa, e continua a fare, grande affidamento sul contributo dei consacrati a tale pastorale specifica.